

Notat om vandrende arbejdstageres rettigheder efter den lovgivning, der hører under Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold

I forlængelse af den tekniske gennemgang af vandrende arbejdstageres rettigheder til ydelser på Beskæftigelsesministeriets område, har Folketingets Europaudvalg anmodet om en lignende teknisk gennemgang på bl.a. Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds område (i det følgende benævnt MBLIS).

Notatet vedrører vandrende arbejdstageres rettigheder under MBLIS's ressort, og indeholder en gennemgang af regler, omfang og omkostninger for vandrende arbejdstagere i Danmark i perioden 2008-2012.

I det følgende redegøres i afsnit 1 for det relevante EU-regelsæt for vandrende arbejdstagere og EU/EØS-borgernes adgang til ydelser. Herefter gennemgås i afsnit 2 regelgrundlaget for de enkelte ydelser sammen med opgørelser over antallet af modtagere og omkostninger herved for de enkelte ydelser under MBLIS's ressort.

1. Grundlæggende EU-regler

Danmark har med sit medlemskab af EU tilsluttet sig to grundlæggende retsakter, der har betydning for vandrende arbejdstageres ret til ydelser:

- Forordningen om arbejdskraftens frie bevægelighed i EU (forordning 492/11), der bl.a. fastlår, at vandrende EU/EØS-arbejdstagere har ret til samme sociale fordele som danske arbejdstagere.
- Forordningen om koordination af EU-landenes sociale sikringsordninger (forordning 883/04), der fastslår et ligebehandlingsprincip og har betydning for muligheden for at eksportere ydelser og forpligtelsen til at medregne beskæftigelsesperioder mv. fra andre EU-lande.

De samme regler og principper, som regulerer disse forhold, gælder også for EØS-landene (Island, Lichtenstein, Norge) og for Schweiz.

1.1. Arbejdskraftens frie bevægelighed

Arbejdskraftens frie bevægelighed (forordning 492/11) giver vandrende EU/EØS-arbejdstagere ret til samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske (fastboende) arbejdstagere. Heraf følger bl.a. ret til adgang til sociale ydelser. Baggrunden for dette er primært et ønske om at sikre borgere i EU/EØS-landene reelle muligheder for at

bevæge sig mellem landene uden at risikere at havne i et retstomt rum med hensyn til retten til sociale ydelser.

1.2. Koordination af sociale sikringsydelser

Forordning om koordination af sociale sikringsydelser (forordning 883/04) koordinerer EU-landenes regler om social sikring for personer, der udnytter retten til fri bevægelighed. Der er ikke tale om harmonisering af reglerne. Der er ikke krav i EU-retten om, at de enkelte ydelser skal indrettes eller finansieres på en bestemt måde.

Det er til gengæld et grundlæggende krav, at man som borger i EU/EØS ikke må miste ret til ydelser ved at bevæge sig mellem EU/EØS-landene, og der er krav om ligebehandling.

En kontantydelse kan i EU-rettens forstand have karakter af en social fordel eller det mere snævre begreb en social sikringsydelse. Alle ydelserne er sociale fordele, men kun sociale sikringsydelser er omfattet af de detaljerede og bindende koordineringsregler i forordning 883/2004.

1.2.1. Sociale fordele

Efter EU-Domstolens praksis skal en social fordel fortolkes bredt, og begrebet omfatter bl.a. børnepasning, kontanthjælp og SU mv. Sociale fordele har alle vandrende arbejdsgivere (og selvstændige) og deres familiemedlemmer ret til.

1.2.2. Sociale sikringsydelser

Social pension og børnetilskud er eksempler på sociale sikringsydelser. En ydelse kan anses for en social sikringsydelse, såfremt den tildeles uden nogen individuel og skønsmæssig bedømmelse af personlige behov, men efter lovbestemte kriterier. Det forudsættes samtidig, at den vedrører én af de sikringsgrene, der udtrykkeligt er anført i forordning 883. Koordineringen af sociale sikringsydelser har sin egen hjemmel i EU-traktaten, og området har været reguleret siden 1958 med forordning nr. 3 og 4.

Forordning 883/04 koordinerer følgende sociale sikringsydelser:

- ydelser i anledning af sygdom og moderskab (sygehjælp og syge- og barseldagpenge),
- ydelser ved invaliditet, herunder ydelser, der tager sigte på at bevare eller forbedre erhvervsevnen (pension og revalidering),
- ydelser ved alderdom (pension),
- ydelser til efterladte (pension),
- ydelser i anledning af arbejdsulykker og erhvervssygdomme,
- ydelser ved dødsfald (begravelseshjælp),
- ydelser ved arbejdsløshed,
- efterløn,
- familieydelser.

Kontanthjælp og SU betegnes som en social fordel, men ydelserne er ikke sociale sikringsydelser, og de er dermed heller ikke omfattet af koordineringsreglerne i forordning 883/04.

Forordning 883/04, der både gælder for erhvervsaktive og ikke-erhvervsaktive EU/EØS - borgere, og deres familiemedlemmer, uanset nationalitet, hviler på følgende grund-

læggende hovedprincipper, som er blevet lagt til grund i en omfattende praksis fra EU-Domstolen:

Ligebehandlingsprincippet

Ligebehandlingsprincippet sikrer, at statsborgere i en medlemsstat i relation til adgangen til de (ovenfor nævnte) sociale sikringsydelser stilles lige med statsborgere i den medlemsstat, i hvilken de er bosat eller beskæftiget. Det gælder omvendt også, at de skal bidrage til de ordninger, de er dækket af. Forordningen medfører derfor, at et eventuelt krav om statsborgerskab i de nationale sikringslovgivninger ikke kan gøres gældende over for de personer, der er omfattet af forordningen.

Ligebehandlingsprincippet indebærer et forbud mod både direkte og indirekte diskrimination, f.eks. ved at opstille tildelingskriterier, som uanset at disse formelt fremstår som neutrale, reelt gør det lettere for statens egne statsborgere at opfylde dem end for andre EU/EØS-borgere.

Sammenlægningsprincippet

Sammenlægningsprincippet sikrer, at personer ikke mister rettigheder, fordi de flytter til en anden medlemsstat eller får arbejde i en anden medlemsstat. Sammenlægningsprincippet anvendes både ved åbning af ret til ydelser og ved beregning af ydelser.

Sammenlægningsprincippet bidrager dermed til at sikre, at en familie ikke havner i en situation, hvor ydelser fra fraflytningslandet ophører, samtidig med at der ikke er adgang til ydelser i det nye land.

Sammenlægning for at erhverve ret til en ydelse medfører, at hvor et lands lovgivning indeholder bestemmelser om, at en person skal være forsikret eller beskæftiget i en vis tid, inden den pågældende kan opnå ret til ydelser, skal der, ved afgørelsen af om disse betingelser er opfyldt, tages hensyn til pågældendes bopæls-, forsikrings- eller beskæftigelsesperioder (kvalifikationsperiode) i en anden medlemsstat.

Eksportabilitetsprincippet

Eksportabilitetsprincippet indebærer, at kontantydelse, som er social sikring, kan udbetales overalt inden for EU/EØS. Dette har fx relevans for pensionister, som tager ophold i en anden medlemsstat. Reglen om eksport sikrer, at de kan få udbetalt deres optjente pension, uanset i hvilket EU/EØS-land de tager ophold.

Eksportabilitetsprincippet beskytter erhvervede rettigheder og sikrer mod indtægtstab som følge af flytning til eller ophold i en anden medlemsstat end den, hvorfra ydelsen udredes.

Pro rata temporis-princippet

Pro rata temporis-princippet giver den berettigede ret til en forholdsmæssig ydelse, hvis pågældende - fordi han eller hun skifter arbejdssted - ikke har nået at optjene tilstrækkelige rettigheder til at kunne få en fuld ydelse.

Princippet anvendelse er hovedsageligt begrænset til pensioner, idet idéen er, at en person, som arbejder successivt i flere lande indtil pensionsalderen indtræder, kan optjene brøkpensioner i de enkelte EU/EØS lande eller Schweiz. Dette princip sikrer-

sammenholdt med eksportabilitetsprincippet, at en pensionist kan sammenstykke sin pension fra de medlemsstater, i hvilke pågældende har optjent rettigheder og efterfølgende få den således sammenstykkede pension udbetalt overalt i EU/EØS-området eller i Schweiz.

2. Adgang til de enkelte ydelser

EU/EØS - borgeres adgang til de forskellige ydelser under MBLIS's område er som udgangspunkt de samme som for danske statsborgere. Eksempelvis gælder for retten til folkepension, at den enkelte person skal have boet eller været beskæftiget her i riget i mindst 3 år.

Det følger af forordning 883/04, at en person alene kan være omfattet af lovgivningen om social sikring i én medlemsstat (lovvalg). Dette betyder også, at det er al lovgivning om social sikring, der henføres til denne medlemsstat. Dette indebærer endvidere, at retten til ydelser i det enkelte medlemsland er betinget af, at personen opfylder betingelserne i medlemsstatens nationale lovgivning for ret til ydelser.

I det følgende afsnit er der for ydelserne under ministeriets område en opgørelse over det skønnede antal EU/EØS - borgere, der modtager de forskellige ydelser. For hver af ydelserne er der skøn over antallet af EU/EØS-borgere, der modtager ydelsen i 2008-2012. Der er tale om skønnet antal helårspersoner, der modtager ydelserne og der kan følgelig være flere personer, der har modtaget ydelsen i en kortere periode i løbet af et kalenderår. Grundlaget for skønnene er lovmodellens årlige modelbefolkninger.

Det bemærkes, at alle EU/EØS-borgere, der har bopæl i Danmark, indgår i datagrundlaget. Opgørelserne omfatter dermed EU/EØS-statsborgere, der enten kan være født og opvokset i Danmark eller som blot har boet i Danmark et kortere antal år. Statsborgerskabet er opgjort ultimo året.

2.1. Folkepension

Overordnet formål med ydelsen

Folkepension er en varig forsørgelsesydelse, der udbetales til personer, som har nået folkepensionsalderen. Folkepension sikrer personer over pensionsalderen et løbende forsørgelsesgrundlag.

Folkepensionen består af et grundbeløb og et pensionstillæg. Der kan endvidere ydes supplerende pensionsydelse (ældrecheck). Folkepensionister har herudover mulighed for at søge om forskellige udgiftsbestemte tillæg (personligt tillæg, helbredstillæg, petroleumstillæg og varmetillæg) efter lov om social pension. Disse tillæg er ikke omfattet af lovens optjeningsregler.

Kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab og lignende

En person skal være dansk statsborger og have fast bopæl i Danmark for at være berettiget til folkepension. Personen skal desuden have haft fast bopæl her i riget i 3 år mellem det fyldte 15. år og folkepensionsalderen. Der gælder dog en række undtagelser herfor, jf. nedenfor.

Dansk indfødsret

Kravet om dansk statsborgerskab er bl.a. fraveget for personer omfattet af EF-forordning 883/2004.

Bopæl i Danmark

Bopælskravet betyder, at pensionister som hovedregel skal have bopæl i Danmark både på det tidspunkt, hvor personen får tilkendt pension og ved udbetaling af pensionen. Kravet om fast bopæl i Danmark er bl.a. fraveget for personer omfattet af EF-forordning 883/04.

Mindst 3 års bopæl

Kravet om mindst 3 års bopæl i Danmark er bl.a. fraveget for personer, der er omfattet af EF-forordning 883/04, som kan nøjes med 1 års beskæftigelse eller bopæl i Danmark, som følge af muligheden for at sammenlægge med optjeningsperioder fra andre lande (det gælder ikke visse personer, der aldrig har været erhvervsaktiv i et medlemsland, bortset fra studerende og familiemedlemmer). Det skal bemærkes, at reglen om et års ophold i Danmark for åbning af ret til pension fremgår direkte af forordningen og gælder alene for pensionsoptjening og ikke andre sikringsydelser.

Borgere i EU/EØS-lande og Schweiz med ophold i et andet EU/EØS-land og Schweiz får udbetalt den danske pension med samme beløb, som udbetales under bopæl i Danmark.

Optjeningsprincippet

Pensionens størrelse afhænger af bopælstiden, det vil sige, hvor mange år modtageren har haft fast bopæl her i riget eller har haft hyre på dansk skib i optjeningsperioden.

Fuld folkepension er betinget af 40 års bopæl her i riget i perioden fra det 15. år til folkepensionsalderen (65 år i dag). Ved en kortere bopælsperiode fastsættes folkepensionen efter forholdet mellem bopælsperioden og 40 år (brøkpension eller pro rata pension). Førtidspensionister, der overgår til folkepension, får beregnet folkepensionen efter samme brøk som deres hidtidige førtidspension har været fastsat efter.

For personer, der er omfattet af forordning 883/2004 ligestilles beskæftigelse i Danmark med bopæl i landet. Det betyder, at en person, der fx bor i Tyskland, men arbejder i Danmark, optjener ret til pension i Danmark.

Personer, der tilflytter Danmark, og som allerede er tillagt en social pension efter forordning 883/2004's regler fra et andet EU/EØS - land, optjener ikke yderligere social pension fra Danmark.

Brug af ydelsen

I 2012 modtog knap 966.000 personer folkepension i Danmark. EU/EØS-statsborgere udgjorde ca. 9.000 pensionister, hvoraf godt 330 var statsborgere fra EU-10 lande. Dermed vurderes det, at der i forhold til 2008 har været en stigning på godt 2.200 EU/EØS statsborgere, samt godt 130 statsborgere fra EU-10 lande.

Tabel 1a. Antal modtagere af folkepension

Antal (helårspersoner)	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	6.759	7.368	7.836	8.403	8.986
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,80	0,85	0,87	0,90	0,93
EU-10 ¹	200	253	275	295	335
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
3. lande/uoplyst	6.854	7.130	7.581	7.830	8.255
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,81	0,82	0,84	0,84	0,85
Danske modtagere	835.387	855.502	885.487	915.906	948.302
Udenlandske modtagere	13.613	14.498	15.417	16.233	17.241
Alle modtagere	849.000	870.000	900.904	932.139	965.544

1. EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og

Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen

De samlede offentlige udgifter i 2012 til folkepensionister i Danmark var godt 106,2 mia. kr. (2012-PL). Det skønnes, at ressourceforbruget til EU/EØS-statsborgere udgjorde ca. 780 mio. kr., hvoraf ca. 23 mio. kr. var til statsborgere fra EU-10 lande. Disse tal er vokset fra hhv. ca. 580 mio. kr. og 14 mio. kr. i 2008.

Tabel 1b. Udbetalt folkepension

Mio. kr. (2012-niveau)	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	582	631	682	732	781
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,62	0,66	0,68	0,71	0,73
EU-10 ¹	14	17	20	20	23
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
3. lande/uoplyst	661	684	733	756	908
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,71	0,71	0,73	0,73	0,85
Danske modtagere	92.205	94.607	98.644	101.721	104.560
Udenlandske modtagere	1.243	1.315	1.415	1.488	1.689
Alle modtagere	93.448	95.922	100.059	103.209	106.249

1. EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og

Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen

2.2. Førtdspension

Overordnet formål med ydelsen

Førtdspensionen skal sikre personer, der ikke kan arbejde på grund af en varig og væsentlig nedsat arbejdsevne, et forsørgelsesgrundlag frem til folkepensionsalderen.

For at få førtdspension, skal personens arbejdsevne være varigt nedsat i et sådant omfang, at den pågældende, uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, herunder beskæftigelse i fleksjob, ikke vil være i stand til at blive selvforørgende ved indtægtsgivende arbejde. Personer under 40 år kan ikke tilkendes førtdspension, med mindre det er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres.

Kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab og lignende.

En person skal have dansk indfødsret og fast bopæl i Danmark for at være berettiget til førtdspension. Personen skal desuden have haft fast bopæl her i riget i 3 år mellem det fyldte 15. år og folkepensionsalderen. Der gælder dog en række undtagelser herfra.

Dansk indfødsret

Kravet om dansk indfødsret er bl.a. fraveget for personer omfattet af EF-forordning 883/2004

Bopæl i Danmark

Bopælskravet betyder, at pensionister som hovedregel skal have bopæl i Danmark både på det tidspunkt, hvor personen får tilkendt pension, og ved udbetaling af pensionen. Kravet om fast bopæl i Danmark er bl.a. fraveget for personer omfattet af EF-forordning 883/04.

Mindst 3 års bopæl

Kravet om mindst 3 års bopæl i Danmark er bl.a. fraveget for personer, der er omfattet af EF-forordning 883/04, som kan nøjes med 1 års beskæftigelse eller bopæl i Danmark som følge af muligheden for at sammenlægge med optjeningsperioder fra andre lande (det gælder ikke visse personer, der aldrig har været erhvervsaktiv i et medlemsland, bortset fra studerende og familiemedlemmer).

Optjeningsprincippet

Pensionens størrelse afhænger af bopælstiden, dvs. af, hvor mange år modtageren har haft fast bopæl her i riget eller har haft hyre på dansk skib i optjeningsperioden. Optjeningsperioden for førtidspensionister begynder ved det fyldte 15. år og slutter på det tidspunkt, hvorfra der ydes førtidspension. Personen skal have boet her i riget i mindst 4/5 af optjeningsperioden. Hvis bopælstiden er mindre, fastsættes en brøkpension, der svarer til forholdet mellem bopælstiden og 4/5 af optjeningsperioden.

For personer omfattet af EF-forordning 883/2004 ligestilles beskæftigelse i Danmark med bopæl.

Personer, der tilflytter Danmark, og som allerede er tillagt en social pension efter forordning 883/2004's regler fra et andet EU/EØS - land, optjener ikke yderligere social pension fra Danmark. Statsborgere fra EU/EØS-lande og Schweiz med ophold i et andet EU/EØS-land og Schweiz får udbetalt førtidspensionen med samme beløb, som udbetales under bopæl i Danmark.

Brug af ydelsen

I 2012 var der knap 240.000 førtidspensionister i Danmark og de samlede offentlige udgifter var godt 41,3 mia. kr. (2012-pl).

De herboende førtidspensionister med et EU/EØS-statsborgerskab er steget en smule over de seneste 5 år, nemlig fra 2.214 i 2008 til 2.380 personer i 2012. Der har altså været om en stigning på 7,5 procent i den nævnte periode, mens antallet af førtidspensionister med et dansk statsborgerskab er faldet med ½ procent fra 223.620 til 222.439 modtagere.

Tabel 2a. Antal modtagere af førtidspensionister

Mio. kr. (2012-niveau)	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	2214	2272	2325	2370	2380
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,93	0,95	0,97	0,98	0,99
EU-10 ¹	287	312	325	352	375
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,12	0,13	0,14	0,15	0,16
3. lande/uoplyst	10.985	12.198	13.337	14.218	14.730
- som andel af alle modtagere (pct.)	4,64	5,11	5,54	5,90	6,15

Danske modtagere	223.620	224.141	225.060	224.294	222.439
Udenlandske modtagere	13.200	14.470	15.662	16.588	17.110
Alle modtagere	236.820	238.611	240.722	240.882	239.549

1 EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen

Den største stigning i antallet af førtidspensionister med udenlandsk statsborgerskab ses blandt 3. lande/uoplyst. Denne gruppe omfatter i 2012 med 14.730 modtagere i alt 3.745 flere pensionister (+34,1 pct.) sammenlignet med 2008. Denne gruppe tegner sig for 6,15 procent af samtlige førtidspensionister i Danmark.

Der er kun tale om en lille stigning i antal modtagere med EU/EØS-statsborgerskab, og i absolutte tal er der tale om en meget beskedent stigning. Den største del af disse ses komme fra EU10-landene, hvor der er kommet knap 100 flere.

Ser man på herboende personer med EU/EØS-statsborgerskaber er der $\frac{3}{4}$ procent af modtagerne og målt på udgiften 1 procent af den samlede modtagerkreds i 2012, jf. tabellerne 2a og 2b.

Tablet 2b. Udbetalt førtidspension

Mio. kr. (2012-niveau)	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	286	295	306	311	306
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,71	0,73	0,74	0,74	0,74
EU-10 ¹	36	39	40	43	45
- som andel af alle modtagere (pct.)	0,09	0,10	0,10	0,10	0,11
3. lande/uoplyst	1.725	1.923	2.121	2.262	2.335
- som andel af alle modtagere (pct.)	4,31	4,74	5,12	5,41	5,66
Danske modtagere	38.033	38.362	39.012	39.266	38.618
Udenlandske modtagere	2.010	2.218	2.427	2.573	2.642
Alle modtagere	40.043	40.580	41.439	41.839	41.260

1. EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen

Konklusion

Set for alle udenlandske EU/EØS-statsborgere under ét ligger stigningen i antallet af førtidspensionister på stort set samme niveau, som stigningen i antallet af beskæftigede med de samme statsborgerskaber. Ifølge Beskæftigelsesministeriets opgørelser steg antallet af beskæftigede udenlandske EU/EØS-statsborgere i Danmark (incl. pendlere) med ca. 7 pct. fra 2008 til 2012. Antallet af EU/EØS-førtidspensionister steg i samme periode med 7,5 pct.

Udviklingen i antallet af førtidspensionister med andet EU/EØS-statsborgerskab end dansk forekommer på den baggrund ikke at være markant.

2.3. Børnetilskud

Overordnet formål med ydelsen

Børnetilskud tilkommer barnet og udbetales som hovedregel til moderen.

Udbetaling af ydelser efter reglerne om børnetilskud har til formål at udjævne forskelle i børnefamiliers økonomiske muligheder.

Generelle kriterier i forhold til adgang til ydelsen

De væsentligste ydelser efter børnetilskudsloven er:

- Ordinært børnetilskud til børn af enlige forsørgere og af forældre, der begge modtager folkepension (eller førtidspension efter ordningen fra før 1. januar 2003);
- Ekstra børnetilskud, der sammen med det ordinære børnetilskud ydes til enlige forsørgere, der har barnet hos sig;
- Særligt børnetilskud, der bl.a. ydes, hvis kun den ene eller ingen af forældrene lever, hvis faderskabet ikke kan fastslås, eller hvis den ene eller begge forældre modtager folkepension (eller førtidspension efter ordningen fra før 1. januar 2003).

Desuden findes en række specielle børnetilskudsydelser i form af flerbørnstilskud, adoptionstilskud og særligt børnetilskud til uddannelsessøgende forældre.

Øvrige kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab og lignende.

Barnet eller den, der skal have børnetilskud udbetalt, skal have dansk indfødsret eller have haft fast bopæl her i landet i 1 år (for ordinært og ekstra børnetilskud, flerbørnstilskud og adoptionstilskud) eller 3 år (for særligt børnetilskud). Modtageren skal endvidere have fast bopæl i Danmark. Barnet skal som udgangspunkt opholde sig i Danmark, og barnet må ikke være forsørget af det offentlige eller have indgået ægteskab.

Endvidere er der pr. 1. januar 2012 indført et optjeningsprincip for retten til børnetilskud. Optjeningsprincippet medfører, at mindst en af de personer, der har forsørgelsespligten over for barnet, skal have haft bopæl eller beskæftigelse her i riget i mindst 2 år inden for de seneste 10 år forud for den periode, som udbetalingen vedrører, for at der er ret til fuldt børnetilskud. Hvis kravet om en to-årsperiode inden for de seneste 10 år ikke er opfyldt, vil ydelsen blive udbetalt med et forholdsmæssigt beløb.

Kravene om indfødsret, bopæl og ophold gælder ikke for personer fra EU/EØS-lande og Schweiz og deres familiemedlemmer, når disse er omfattet af forordning 883/04. Disse personer har således ret til børnetilskud uden forudgående bopælstid, ligesom de kan have ret til børnetilskud, mens de eller deres familiemedlemmer og børn opholder sig eller bor i et andet EU/EØS-land. Disse personer har endvidere ret til at sammenlægge bopæls- og beskæftigelsesperioder fra andre EU/EØS-lande og Schweiz ved opgørelsen af optjeningsperioden på 2 år efter optjeningsprincippet.

Kravet om fast bopæl og kravet om forudgående bopælstid i Danmark kan herudover være fraveget i en række andre tilfælde, f.eks. hvis en person har ret til at modtage dansk folkepension under bopæl i et andet EU/EØS-land eller Schweiz.

Brug af ydelsen

Blandt EU/EØS-statsborgere bosiddende i Danmark var der i 2012 cirka 3.500 modtagere af det almindelige børnetilskud til enlige, og det var 300 flere end i 2008 (+9,4

pct.). Antallet af EU10-borgere, der modtager børnetilskuddet, tegner sig for hele stigningen på 300 modtagere, jf. tabel 3a.

Antal (helårspersoner)	2008	2009	2010	2011	2012
EU-10 ¹	700	900	1.000	1.600	1.000
Øvrige EU og EØS	2.500	2.300	2.600	2.300	2.500
EU/EØS i alt	3.200	3.200	3.600	3.900	3.500

1. EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen

Børnetilskud kan kun udbetales til modtagere med bopæl i et andet EU/EØS-land eller i Schweiz, hvis modtageren har arbejde i Danmark eller der udbetales social pension fra Danmark. Antal modtagere af almindeligt børnetilskud til enlige, EU/EØS-statsborgere bosiddende udenfor Danmark er af Udbetaling Danmark opgjort til cirka 5.700 i 2013. Heraf har knap 2.000 et EU10-statsborgerskab og resten et andet EU-statsborgerskab (inkl. Schweiz). Det er ikke muligt at skønne tilstrækkeligt kvalificeret over tilgangen af modtagere i udlandet over den omhandlede 5-års periode, idet Udbetaling Danmark først overtog myndighedsansvaret 1. oktober 2012.

Udbetalingerne af almindeligt børnetilskud til enlige (ordinært og ekstraordinært) fremgår af tabel 3b, der omfatter alle modtagere, der er bosiddende i Danmark uanset statsborgerskab.

Mio. kr. (2012-niveau)	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	45	50	52	59	47
- som andel af alle modtagere (pct.)	1,9	2,1	2,2	2,6	2,1
EU-10 ¹⁾	12	13	15	21	14
- Som andel af alle modtagere (pct.)	0,5	0,5	0,6	0,9	0,6
3. lande/uoplyst	150	178	193	165	164
- Som andel af alle modtagere (pct.)	6,2	7,4	8,2	7,2	7,3
Danske modtagere	2.208	2.160	2.103	2.062	2.019
Udenlandske modtagere	195	228	245	235	211
Alle modtagere	2.403	2.389	2.348	2.297	2.229

Anm: Baseret på oplysninger om udbetalinger i 4. kvartal de pågældende år.

1. EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen

Der blev i 2012 udbetalt 2.229 mio. kr., heraf 211 mio. kr. til modtagere med udenlandsk statsborgerskab. Udbetalingerne viser samlet set faldende tendens målt i 2012-priser, men dette gælder dog ikke for modtagere med et udenlandsk statsborgerskab, hvor der ses en stigning fra 195 mio. kr. i 2008 til 211 mio. kr. i 2012.

De stigende udbetalinger til personer med udenlandsk statsborgerskab ses hovedsagelig blandt personer fra 3. lande/uoplyst. Udbetalingerne til EU/EØS-borgere og borgere fra EU10 stiger også, men mere moderat.

I tabel 3c er andelen af EU/EØS-modtagere fordelt ud på de enkelte EU/EØS-lande. Der er tale om skøn baseret på en stikprøve på 33,3 pct. af befolkningen opregnet til

hele befolkningen. Skønnene er derfor behæftet med en grad af usikkerhed, fordi der er tale om små tal, når man ser på de ”små” lande.

Tabel 3c. Udbetalt børnetilskud til borgere med visse udenlandske statsborgerskaber - procentfordelt på lande

Land	Pct.	Land	Pct.
Belgien	0,7	Luxembourg	-
Bulgarien	1,7	Malta	-
Cypern	-	Norge	8,6
Estland	0,8	Polen	16,7
Finland	1,1	Portugal	1,0
Frankrig	3,4	Slovakiet	0,4
Grækenland	0,6	Slovenien	0,2
Holland	3,9	Spanien	1,2
Irland	0,6	Storbritannien	8,8
Island	16,0	Sverige	9,6
Italien	1,3	Tjekkiet	0,4
Kroatien	0,6	Tyskland	11,6
Letland	2,8	Ungarn	0,3
Liechtenstein	-	Østrig	0,9
Litauen	4,0	Schweiz	0,2
			100

Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

*EU/EØS-lande indeholder EU's medlemslande (inkl. Kroatien) samt Island, Norge og Schweiz.

Det bidrager til usikkerheden i den landeopdelte tabel 3c, at børnetilskud oftest udbetales kvartalsvist. Vandrende arbejdstagere vil således kun få udbetalt børnetilskud for et helt år, såfremt de arbejder eller opholder sig i Danmark i hele året.

Konklusion

Antallet af herboende, udenlandske EU/EØS-statsborgere i beskæftigelse (inkl. pendlere) er ifølge Beskæftigelsesministeriets opgørelser steget med cirka 7 pct. fra 2008 til 2012. Antallet af modtagere af børnetilskud er steget med 9,4 pct. (300 modtagere).

Ser man på udlændinge med EU10-statsborgerskab har stigningen i antal herboende beskæftigede (inkl. pendlere) været på cirka 40 pct., mens stigningen i antallet af personer, der får børnetilskud fra EU10 var på knap 43 pct. Det bemærkes at der er tale om små tal og dermed også en vis usikkerhed i opgørelsen, der viser stigning fra 700 til 1.000 modtagere.

Der findes ikke statistikker eller lignende, der kan lægges til grund for en vurdering af, hvor stor stigningen har været i antallet af modtagere med bopæl i udlandet. Udbetaling Danmarks opgørelse viser, at cirka 2.000 tilskudsmodtagere bor i EU10-lande (og formentlig har EU10-statsborgerskab).

Borgere fra EU-10 lande har først fra 2004 kunnet modtage tilskuddet.

2.4. Boligstøtte

Overordnet formål med ydelsen

Det overordnede formål boligstøtten er at bidrage med hjælp til en lejeres udgifter til husleje.

Kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab og lignende.

Boligstøtte kan udbetales til en person, der har fast bopæl her i landet og bor i en lejebolig. Visse ansøgere i ejerboliger og andelsboliger kan få boligstøtte som lån. Boligstøtte kan ikke udbetales til personer med bopæl i udlandet.

Brug af ydelsen

Der er 3.150 EU10-borgere, der modtager boligstøtte i 2012 mod 1.450 i 2008, jf. tabel 4a, dvs. en stigning på 1.700. Antallet af øvrige EU/EØS-borgere er steget fra 6.150 i 2008 til 6.850 i 2012, dvs. en stigning på 700 husstande eller 11 pct.

Tabel 4a. Antal modtagere boligstøtte (EU/EØS-borgere)

Antal (helårspersoner)	2008	2009	2010	2011	2012
EU-10 ¹	1.450	1.750	2.550	2.600	3.150
Øvrige EU og EØS	6.150	6.350	6.350	7.050	6.850
EU/EØS i alt	7.600	8.100	8.900	9.650	10.000

1. EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen

Samlet set bor der i Danmark i 2012 omkring 10.000 modtagere af boligstøtte med EU/EØS-statsborgerskab. Sammenlignet med 2008 er der kommet 2.400 modtagere til svarende til en stigning på 32 pct.

Udgifterne til boligstøtte ligger på cirka 13,1 mia. kr. (2012-prisniveau) i 2012, jf. nedenstående tabel. Over de seneste fem år er udgifterne, opgjort i faste 2012-priser, steget fra 12,3 mia. kr. til 13,1 mia. kr. svarende til en stigning på 0,8 mia. kr. eller 6,5 pct. Stigningen er i det væsentlige sket blandt borgere med dansk statsborgerskab.

Tabel 4b. Udbetalt individuel boligstøtte

Mio. kr. (2012-niveau)	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	139	135	148	145	148
- som andel af alle modtagere (pct.)	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1
EU-10 ¹	29	34	39	44	58
- Som andel af alle modtagere (pct.)	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
3. lande/uoplyst	542	526	549	585	583
- Som andel af alle modtagere (pct.)	4,4	4,3	4,4	4,6	4,5
Danske modtagere	11.629	11.623	11.825	12.061	12.302
Udenlandske modtagere	710	695	736	774	789
Alle modtagere	12.339	12.318	12.561	12.835	13.091

Anm: Baseret på oplysninger om udbetalinger i 4. kvartal de pågældende år

1. EU-10 omfatter Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn

Kilde: Lovmodelberegninger på en stikprøve på 33 pct. af befolkningen